

PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA V.

Eliška Vencálková

2009

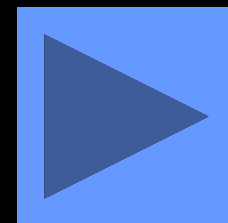
V. Diagnostika kompetencí a výstupů, portfolio dítěte

- ❖ Výstupy (cíle na straně dítěte) v RVP PV
- ❖ Úloha diagnostiky při sledování vzdělávacích pokroků dítěte v MŠ
- ❖ Využití vhodných prostředků - nástrojů pro diagnostickou činnost
- ❖ Přizpůsobení vzdělávacího programu individuálním předpokladům dítěte
- ❖ Účinnost diagnostické činnosti v podmínkách v MŠ

❖ Výstupy (cíle na straně dítěte) v RVP PV

Pojetí záměrů a cílů v RVP PV

- na obecné a oblastní (konkrétnější) úrovni
- cíle na straně učitele a na straně dítěte
- vztah klíčových kompetencí a očekávaných výstupů
- role očekávaných výstupů v diagnostice vzdělávacích pokroků dětí

Vzdělávací cíle

Záměry

Rámcové cíle (3)

Dílčí cíle

(47)

Výstupy

Klíčové kompetence (5)

Očekávané výstupy

(dílčí)

(102)

V oblastech (5)

(44)

❖ Úloha diagnostiky při sledování vzdělávacích pokroků dítěte v MŠ

Diagnostika podporuje:

- individualizaci vzdělávání v duchu osobnostního pojetí vzdělávání
- spolehlivost v rozpoznání vzdělávacích potřeb dětí
- porozumění dítěti a možnostem jeho rozvoje
- přizpůsobení vzdělávací nabídky potřebám dětí
- vhodnost, variabilitu a pestrost nabízeného vzdělávacího programu

❖ Úloha diagnostiky při sledování vzdělávacích pokroků dítěte v MŠ

Diagnostika není cílem, ale **prostředkem** k poznání dítěte. Pomáhá, za předpokladu, že je:

- systematická a dlouhodobá
- komplexní a mnohopohledová (zahrnuje výsledky dílčích zjištění)
- objektivní a řídí se obecnými požadavky na diagnostiku vůbec
- dokumentovaná s využitím vhodných a odpovídajících nástrojů
- pružně využívána k další práci s dítětem

❖ Využití vhodných prostředků - nástrojů pro diagnostickou činnost

Diagnostický nástroj je vhodný, pokud:

- je objektivní a spolehlivý (používá kritéria)
- sleduje skutečně to, co chceme
- navazuje na konkrétní program MŠ
- je snadno použitelný a vyhodnotitelný
(způsob či typ záznamů diagnostických dat je věcí toho, kdo je používá - na základě dohody celého pedagogického sboru)

❖ Využití vhodných prostředků - nástrojů pro diagnostickou činnost

Příklady některých metodických materiálů, používaných v MŠ:

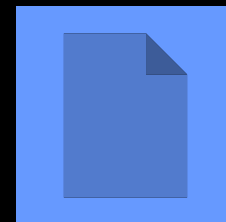
- *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV* (vydal VÚP Praha, 2007)
- *Oregonská metoda v programu Začít spolu* (Early Childhood Training Center School of Extended Studies Portland State University)
- *SUKY MŠ*, evaluační nástroj používaný v programu MSPZ (t.č. pilotovaný materiál v síti MŠPZ)

❖ Využití vhodných prostředků - nástrojů pro diagnostickou činnost

Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV
(vydal VÚP Praha, 2007)

- součástí této metodiky je nabídka nástrojů vztahujících se k vybraným očekávaným výstupům v RVP PV (41)
- vychází z vývojových řad (35) a některých osobnostních charakteristik (16)

❖ Využití vhodných prostředků - nástrojů pro diagnostickou činnost

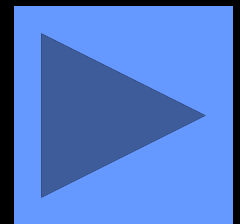
Oregonská metoda – hodnotící nástroj používaný v programu Začít spolu

- klade důraz na hodnocení vývoje sociálního a citového (vliv teorie L. Vygotského)
- zahrnuje 10 oblastí vývoje - 60 sledovaných položek; u nás je známá zkrácená verze – 35 (vliv H. Gardnera)
- použita pětistupňová škála (frekvence sledovaného jevu + stupeň pomoci dospělého)

❖ Využití vhodných prostředků - nástrojů pro diagnostickou činnost

SUKy MŠ je evaluační nástroj pro MŠPZ

- je vytvářen v návaznosti na modelový program *Kurikulum podpory zdraví v MŠ* (M. Havlíková, E. Vencáková a kol., 2006)
- je určen MŠ, které jsou v síti MŠPZ, nebo podle uvedeného modelového programu pracují
- garantem je SZÚ v Praze
- proběhla pilotáž dvou variant SUKů

Ukázka konstrukce 1. sady tabulek

Kompetence dospělého člověka podporujícího zdraví (klíčová kompetence 3)

3. DOVEDE ŘEŠIT PROBLÉMY A ŘEŠÍ JE.

1. sada

Kompetence podpory zdraví u dítěte na konci předškolního období - cílová kompetence dítěte ke klíčové kompetenci 3: 3 / 5 K PROBLÉMŮM PŘÍSTUPUJE AKTIVNĚ, ORGANIZUJE SVÉ ČINNOSTI, NEČEKÁ, ŽE JEHO PROBLÉMY BUDE ŘEŠIT NĚKDO JINÝ.	
<i>Jednotlivé dílčí cíle vzdělávání</i>	
<i>Ukazatele dosaženého vzdělání</i>	
II.3	* Mít a hájit svůj názor.
	<ul style="list-style-type: none"> ☉ Obhajuje svůj názor adekvátní formou ☉ Nebojí se říci svůj názor.
III.2	* Dodržovat základní společenské normy komunikace.
	<ul style="list-style-type: none"> ☉ Domlouvá se, vyjednává. ☉ Mluví srozumitelně, přiměřeně hlasitě... ☉ Navazuje správnou formou kontakt s vrstevníky i s dospělými (oslovení, tykání, vykání...). ☉ Neskáče do řeči, nechá domluvit. ☉ Oslovuje děti jejich křestním jménem. ☉ Pozdraví, rozloučí se. ☉ Při mluvení se netočí zády. ☉ Slušně požádá, poprosí, poděkuje.
III.3	* Chtít spolupracovat ve skupině a se skupinou.
	<ul style="list-style-type: none"> ☉ Neprosazuje se na úkor druhého. ☉ Umí přijmout úkol. ☉ Vyvíjí snahu o dokončení společného úkolu.
V.4	* Aktivně hledat řešení.
	<ul style="list-style-type: none"> ☉ Odpadky po jiných uklízí takovým způsobem, aby neohrozilo svoje zdraví. ☉ Upozorňuje dospělého na škodlivé chování a radí se s ním o možné nápravě ☉ V různých situacích nabízí (vymýšlí) více řešení, diskutuje o nich. ☉ Všímá si nepořádku kolem sebe

❖ Přizpůsobení vzdělávacího programu individuálním předpokladům dítěte

Na diagnostická zjištění a závěry navazují vždy individuální pedagogická opatření, a tím:

- orientují učitelku k tomu, jaké činnosti či podněty dítěti nabízet
- pomáhají zvolit vhodný přístup k dítěti a odpovídající metody
- zajišťují postupnost, metodickou návaznost
- diferencují vzdělávací nabídku
- ovlivňují plánování a tvorbu třídních vzdělávacích programů
- respektují zákonitosti psychického vývoje

❖ Účinnost diagnostické činnosti v podmínkách v MŠ (shrnutí)

je zajištěna pokud:

- je skutečně individuální
- jsou kriteria výstupů chápána pouze jako orientační (ne jako norma)
- je respektováno tempo rozvoje každého dítěte
- je objektivní a obezřetná v závěrech
- je postup nápravy uvážlivý → nejprve zvýšená nabídka potřebných činností → pedagogická intervence (účast rodičů) → příp. doporučení k dalším odborníkům

❖ Účinnost diagnostické činnosti v podmínkách v MŠ (shrnutí)

je zajištěna pokud:

- sleduje i osobnostní vlastnosti či charakteristiky dítěte
- staví na silných stránkách dítěte
- pomáhá odhalovat a rozvíjet výjimečné předpoklady a zájmy dítěte
- zachycuje děti s nedostatečným rozvojem
- poskytuje spolehlivější obraz o celé třídě (ovlivňuje různorodost vzdělávací nabídky)
- kombinuje více diagnostických metod

❖ Účinnost diagnostické činnosti v podmínkách v MŠ (shrnutí)

je zajištěna pokud:

- všichni pedagogové úzce spolupracují
- jsou zachována pravidla profesionální etiky (důvěrnost informací)
- je zajištěna ochrana osobních dat
- záznamy jsou předávány jen v rámci MŠ, nikdy mimo ni
- má také „prognostickou“ hodnotu

Diagnostika dítěte

Fáze poznávání dítěte	Postup při získávání a zpracování informací	Diagnostické metody a techniky	Kriteria – kategorie, položky	
I. vstupní 1. získání prvotních dat	<ul style="list-style-type: none"> Záznamy (z anamnestického rozhovoru - rodinná a osobní anamnéza, příp. údaje z širšího sociálního prostředí) /pozor na Zákon č. 101/ 2000 Sb, o ochraně osobních údajů/ Mapování a registrace prvních poznatků (Výsledek: vstupní hypotéza) 	<ul style="list-style-type: none"> Dotazníky Anamnéza Rozhovory <ul style="list-style-type: none"> řízené s připravenými otázkami nestrukturované, volné náhodné 	<ul style="list-style-type: none"> Zázemí rodiny – její sociální úroveň, kvalita výchovného působení (např.: velikost bytu, počet a sourozenců, vzdělání rodičů, atp.), Dosavadní vývoj dítěte (odchylky, zvláštnosti, atp.) 	
II. průběžná	2. systé- tický sběr dat	<ul style="list-style-type: none"> Záznamy <ul style="list-style-type: none"> náhodné (např: „papírky“,...) cílené (např. strukturovaný zápis do předem připraveného formuláře, schématu, grafu,...) (Výsledek: soubor dat) 	<ul style="list-style-type: none"> Pozorování (zejména při hrách, příp. v modelových situacích,) <ul style="list-style-type: none"> záměrné, strukturované, nestrukturované, případně náhodné Výtvary dětí (kresby, stavby, modelování, pracovní listy, výrobky...) Rozhovory s dětmi - řízené <ul style="list-style-type: none"> volné Rozhovory s rodiči - řízené <ul style="list-style-type: none"> volné 	<ul style="list-style-type: none"> Ukazatele dosaženého vzdělání Položky z INDI SUKy Kriteria, příp. okruhy pozorování, které si MŠ vytvoří podkladem mohou být např. Manuály PPP , Publikace: O. Zelinkové <i>Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program</i> (Portál 2001) J.Bednářové, V. Šmardové <i>Diagnostika dítěte předškolního věku</i> (Computer Press, 2008) a další Sociální pozice dítěte ve skupině
	3. analýza a třídění dat	<ul style="list-style-type: none"> Zpracování diagnostických dat, analýza individuálních předpokladů (Výsledek: uspořádání dat) 	<ul style="list-style-type: none"> Rozhovory s rodiči - řízené <ul style="list-style-type: none"> volné 	
	4. interpre- tace dat	<ul style="list-style-type: none"> Vyhodnocení získaných informací (na základě vztahu vnitřních dispozic a vnějších podmínek) (Výsledek: stanovení diagnózy) 	<ul style="list-style-type: none"> Ankety Portfólio „Sociogram“ 	
III. výstupná	5. vyvození závěrů	<ul style="list-style-type: none"> Stanovení diagnostických závěrů (pedagogických opatření a úkolů) Příp. přehodnocení stanovených cílů (Výsledek: stanovení opatření) 		

